

Kulturhistorisk inventering av kyrkobyggnader och kyrkomiljöer i
Linköpings stift 2005

LINKÖPINGS DOMKYRKA

Linköping kommun

Linköpings stift

Östergötlands län

ÖSTERGÖTLANDS LÄNSMUSEUM

Raoul Wallenbergs plats • Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013-23 03 00 • Fax 013-14 05 62
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

LINKÖPINGS DOMKYRKA

Kulturhistorisk inventering av kyrkobyggnader och kyrkomiljöer i Linköpings stift
Delrapport maj 2005

Innehåll

Inledning	3
Bakgrund.....	3
Syfte.....	3
Kulturminneslagen	3
Kulturhistorisk bedömning.....	3
Inventeringens uppläggning och rapport.....	4
LINKÖPINGS DOMKYRKA	5
BESKRIVNING OCH HISTORIK	5
SOCKNEN / STADEN.....	6
KYRKOMILJÖN	6
F D KYRKOÅRD / DOMKYRKOPARKEN.....	7
KYRKOBYGGNADEN.....	8
Översiktlig exteriör beskrivning.....	11
Översiktlig interiör beskrivning.....	12
KULTURHISTORISK BEDÖMNING	15
Kyrkobyggnaden	15
HÄNDELSELISTA	17
ÖVRIGT	23
Aktuella skyddsformer.....	23
Källor.....	23
Kartor	24

Inledning

Bakgrund

Med utgångspunkt i behovet av att förbättra kunskapsunderlaget för våra kyrkobyggnader och kyrkomiljöer genomförs en stiftsövergripande kulturhistorisk inventering. På uppdrag av Linköpings stift utför Östergötlands länsmuseum inventeringen inom stiftets del av Östergötlands län. Arbetet bekostas av medel från den kyrkoantikvariska ersättningen och påbörjades under år 2004. Projektet beräknas vara avslutat vid utgången av år 2006. Inventeringen berör de till Svenska kyrkan hörande kyrkobyggnader som omfattas av kulturminneslagen. Lagen gäller de kyrkobyggnader som är tillkomna före utgången av år 1939 och ytterligare några som skyddas genom särskilt beslut av Riksantikvarieämbetet. Denna rapport utgör en delrapport i inventeringen vars resultat kommer att sammanställas och analyseras i en stiftsövergripande rapport.

Syfte

De stiftsövergripande inventeringarnas syfte är:

- att lyfta fram och öka förståelsen för kyrkans kulturvärden och att främja kontakterna mellan kyrkan och kulturmiljövården
- att skapa ett underlag för församlingarnas/samfälligheternas planering och förvaltning av kyrkan/kapellet och för vård- och underhållsplaner
- att sammanställa ett enhetligt och tillgängligt kunskapsunderlag med beskrivning av och historik för den enskilda kyrko/kapellbyggnaden samt en bedömning av de kulturhistoriska värdena. Inventeringen blir samtidigt en samlad dokumentation och överblick av kyrkobyggnader/kapell och kyrkomiljöer i stiftet från 2000-talets första decennium.
- att skapa ett underlag för handläggning av kyrkoantikvariska ärenden och för bedömning av var det är särskilt viktigt att stödja insatser med kyrkoantikvarisk ersättning.

Kulturminneslagen

Enligt Lag om kulturminnen m.m. (SFS 1988:950) skall Svenska kyrkans *kyrkobyggnader*, *kyrkotomter* och *begravningsplatser* vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas. Tillstånd måste sökas hos länsstyrelsen för att göra väsentliga förändringar av kyrkobyggnaden.

Kulturhistorisk bedömning

Den kulturhistoriska bedömningen görs utifrån principer som tagits fram av och fortlöpande diskuteras med representanter för Linköpings stift, länsstyrelserna i Jönköpings, Kalmar, och Östergötlands län samt läns museerna i Jönköpings och Kalmar län. En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan hela tiden föremål för omvärderingar. Bedömningen utgår från såväl den enskilda kyrkobyggnadens värden som kyrkomiljöns i sin helhet, men också till värden i förhållande till andra kyrkobyggnader i stiftet och övriga landet. Inför varje planerad förändring skall tillstånd inhämtas från länsstyrelsen och varje ärende behandlas där från fall till fall. Den kulturhistoriska bedömningen utgör underlag för beslut om vilka åtgärder som kan vara berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning.

Inventeringens uppläggning och rapport

Rapporten består av en historik över kyrkobyggnaden, en beskrivning av exteriör och interiör, fotografier och en kulturhistorisk bedömning. Arbetet har varit uppdelat i en fältdel med inventering och fotografering samt en arkivgenomgång. De aktuella arkiv som gått igenom har främst varit läns museets topografiska arkiv och Antikvarisk-topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet i Stockholm. Uppgifter har vidare hämtats från aktuell litteratur däribland hembygds litteratur. I viss mån har lantmäteriets handlingar och kartor nyttjats. De i rapporten redovisade arkivuppgifterna utgör en sammanfattning av genomgångna arkiv och ska inte ses som en komplett beskrivning av händelser i kyrkobyggnadens historia. Arbetet inkluderar en omfattande fotodokumentation varav endast en mindre del är presenterad i denna rapport. Delar av inventeringsmaterialet görs tillgängligt via Kulturmiljövårdens bebyggelseregister, vilket är ett informationssystem som förvaltas av Riksantikvarieämbetet (www.raa.se).

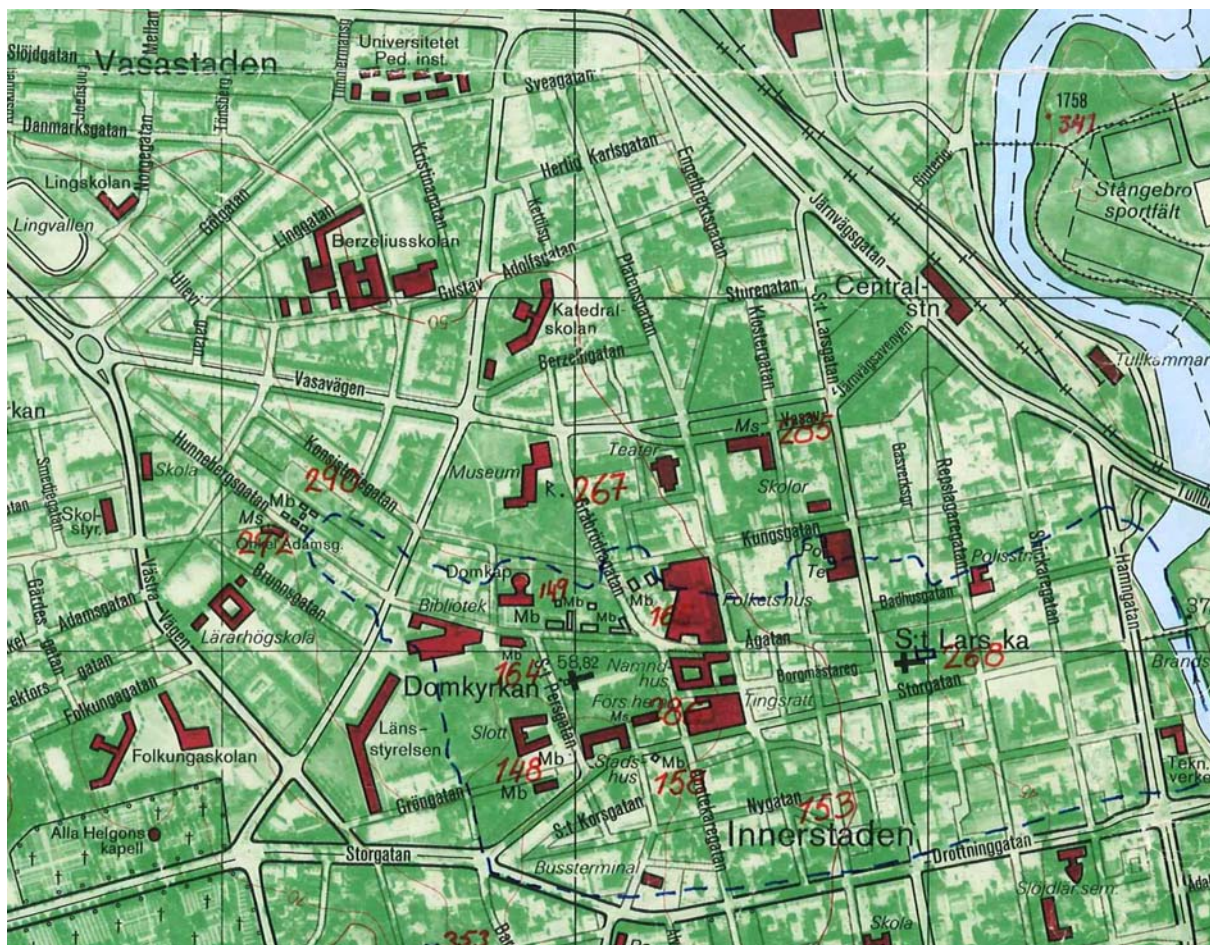
Fältarbetet, fotografering och rapportsammanställningen har utförts av antikvarie Anna Lindqvist vid Östergötlands läns museum. Rapporterna finns tillgängliga på Linköpings stift, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Östergötlands läns museum samt på respektive kyrklig samfällighet.

LINKÖPINGS DOMKYRKA

Innerstaden 1:35, Linköpings kommun, Hanekinds härad, Östergötlands län och landskap, Linköpings stift

Linköping är en medeltida stadsbildning och centrum för Linköpings stift. Linköpings domkyrka är belägen på stadens högsta krön. Domkyrkoparken omges av byggnader med administrativ och kyrklig funktion. Den äldsta kända kyrkan härstammar från 1100-talets första hälft. Den nuvarande kyrkobyggnadens utformning har dock tillkommit i etapper med början under 1200-talet. Den medeltida byggnadsprocessen avstannade vid flera tillfällen och koromgången med sina kapell och långhusets västra del färdigställdes först under 1400-talets senare del. Tornet tillkom på 1750-talet efter ritningar av arkitekt Carl Hårleman. Vid en omfattande restaurering under 1800-talet fick tornet sin nuvarande nygotiska utformning. Kyrkan är traditionellt orienterad i östvästlig riktning. Kyrkan utgörs av en hallkyrka med marginellt utskjutande tvärskepp, kor med tre polygonala kapell i öster samt torn i väster. Den är uppförd av kalksten med strävpelare och spetsbågiga fönster- och dörröppningar. Taket utgörs sedan 1960-talet av ett sadeltak med två takfall, klädda med kopparplåt. Huvudingången är via tornet i väster, men ingångar finns även på södra och norra sidorna.

BESKRIVNING OCH HISTORIK

Utsnitt ur ekonomisk karta 1983, blad 8F 5h Linköping

Utsnitt ur häradsekonomisk karta 1868-1877, Linköping

SOCKNEN / STADEN

Linköping är en medeltida stadsbildning och centrum för Linköpings stift. Linköping omnämns som biskopssäte 1104 i de skriftliga källorna. Vid denna tid fanns två kyrkor, S:t Lars och S:t Per. Den senare hade redan då status som domkyrka. År 1278 grundade Magnus Ladulås och hans broder biskop Bengt ett franciskanerkloster vid nuvarande Hospitalstorget och i slutet av 1200-talet fick Linköping stadsrättigheter. Från stadens medeltida epok kvarstår dock endast domkyrkan samt ett fåtal stenhus. Staden drabbades av en förödande brand år 1700 och därefter återuppbyggdes den delvis efter en strikt rutnätsplan. Under 1900-talet har Linköping utvecklats till en betydande militär- och skolstad och från 1940-talet även till en betydande industriort. Stadsbebyggelsen karakteriseras av 1800-talets stenhus tillsammans med den moderna 1900-talsbebyggelsen. Äldre trähusbebyggelse har flyttats till kulturresevatet "Gamla Linköping".

KYRKOMILJÖN

Linköpings domkyrka är belägen på stadens högsta krön. Med sin höga spira dominerar den bebyggelsen och ses på långt håll när man närmar sig staden. Domkyrkoparken omges av byggnader med administrativ och kyrklig funktion, däribland Domkapitelhuset, uppfört 1823 som skola, Biskopsgården från 1730-talet, ritad av arkitekten C G Tessin, Domkyrkosysslomansgården från 1810-talet och Linköpings slott, tidigare biskopens borg. Det nuvarande stadshuset uppfördes ursprungligen som läroverk på 1860-talet efter ritningar av arkitekt Johan Fredrik Åbom. Församlingshemmet är inrymt i f d Domkyrkoskolan. I ett flertal av dessa ingår medeltida byggnadsdelar. I kyrkomiljön ingår även ett gymnastikhus, vilket är uppfört 1881 och fortfarande används för sitt ursprungliga ändamål. Kyrkomiljön ingår i område av riksintresse för kulturmiljövården och flertalet av byggnaderna i området är även förklarade som byggnadsminnen. Det finns även ett stort antal byggnader på annan plats i staden, som historiskt haft samband med domkyrkan, som t ex domkyrkokomministerbostället på Hunnebergsgatan och den gamla domprostgården vid Storgatan.

F D KYRKOÅRD / DOMKYRKOPARKEN

Kyrkan omges av en park, som i utsträckning motsvarar den forna kyrkogården. Begravningar på kyrkogården upphörde i samband med att en ny begravningsplats invigdes 1811 utanför tullarna. Området runt kyrkan var 1826 färdiganlagd som en domkyrkopark. Den omgjordes ånyo år 1872 efter ritningar av trädgårdsdirektören Christian Kroné. I början av 1920-talet utfördes ytterligare förändringar efter stadsarkitekten Gustaf Lindens ritningar. Barriären mot stadshuset och muren mot Apotekargatan och Ågatan tillkom. Området har idag en parkkaraktär med stora uppvuxna träd, gräsmattor och grusade gångsystem. Domkyrkans förplats i väster iordningställdes 1990.

Linköpings domkyrka 1899.

KYRKOBYGGNADEN

Vid domkyrkan har påträffats fragment av tidigkristna gravmonument, s k Eskilstunakistor, vilket indikerar att en kyrka kan ha existerat här redan under 1000-talet. Den äldsta kända kyrkan härstammar dock från 1100-talets första hälft. Den var uppförd av sten och bestod av ett treskeppigt långhus, korsarmar med absidiala utsprång i öster, absidkor samt torn i väster. Den revs successivt i samband med att en ny kyrka började uppföras omkring 1230-1250.

Den nuvarande kyrkobyggnadens utformning har tillkommit i etapper med början under 1200-talet och med den senaste största förändringen i samband med att den nuvarande takformen och de två östtornens överbyggnader tillkom vid en omfattande restaurering på 1960-talet. Vid den första byggnadsetappen 1230-1250 uppfördes ett tvärskepp med ett rundat kor med omgång i anslutning till 1100-talets långhus. Under 1200-talets andra hälft ersattes 1100-talets långhus med ett nytt långhus och ett torn i väster tillkom. Långhuset valvslogs och valvkapporna försågs med figural dekor. Under 1300-talet revs tornet och långhuset förlängdes åt väster med två travéer. Under början av 1400-talet ersattes koret från den första byggnadsetappen 1230-1250 med ett nytt korparti. På grund av bl a penningbrist och blixtnedslag avstannade korbygget på 1420-talet. Detta färdigställdes inte förrän i slutet av 1400-talet. Det nya koret utgörs dock av en enhetlig byggnadsdel med tre kapell. Det södra kapellet bar under medeltiden namnet S Tomas Beckets kapell och det östra Andreaskapellet. Det norra kapellet inrymde vid medeltidens slut den saligförklarade biskop Nils Hermanssons grav.

Det finns omkring 6000 registrerade stenhuggarmärken i kyrkan. Varje verksam stenhuggare högg in sitt speciella tecken på den färdiga stenen innan den murades in på sin plats. Stenhuggarmärkena representerar 172 olika typer. Vissa stenhuggarmärken har man även påträffat i Visby domkyrka och Vadstena klosterkyrka. En av stenhuggarna kan identifieras med namn, nämligen Adam van Düren. Han var sannolikt verksam i korbyggets slutskede. En del av hans stenhuggarmärken överensstämmer med stenhuggarmärken i Lunds domkyrka, där Adam van Düren ledde ombyggnadsarbetena under 1520-talets början. Som byggmästare i inledningsskedet omtalas mästern Gierlach från Köln. Domkyrkan fick under medeltiden en för nordiska katedraler sällsynt rik utsmyckning av stensulpturer. På en del av konsolskulpturerna i koromgången har påträffats rester av bemålning. Det finns även fragment bevarade av senmedeltida väggmålningar, bl a i den södra blindarkaden. Valvens bemålning har utförts under en längre tidsrymd, vissa valvkappor har medeltida och andra barockkaraktär. Här finns även årtal och initialer. Under 1300-talet tillkom altartiftelser och en del av valvens målade vapensköldar bör avse donatorerna. Fem medeltida altarbord har bevarats; Högaltaret, ett altare vid sydväggen i koromgången, två altare vid nordväggen i koromgången samt ett altare i Mariakapellet. Kyrkan fick även under medeltiden en rik utsmyckning av glasmålningar av vilka endast fragment återstår.

Under 1500-talet drabbades kyrkan vid två tillfällen av omfattande bränder. Det är oklart hur mycket av kyrkans träkonstruktioner och lösa inventarier som förstördes. Det är dock påfallande få medeltida inventarier och skulpturer bevarade. Domkyrkans förnämsta konstverk är den stora altartavlan, målad av den nederländske konstnären Maerten van Heemskerck. Den målades 1540-1542 för Laurentiekyrkan i Alkmaar i Holland. Den såldes dock och hamnade så småningom hos Johan III, som skänkte den till domkyrkan 1582. Ett stort antal högfrälse och bemärkta personer har begravts i kyrkan. Under 1500- och 1600-talen uppläts bl a de tre korkapellen till gravrum för präster och framstående adelsfamiljer. Det konstnärligt mest betydande gravmonumentet är uppsatt till minne av riksrådet Ture Bielke. Han avrättades vid Linköpings blodbad år 1600. Ett stort antal gravhällar av hög

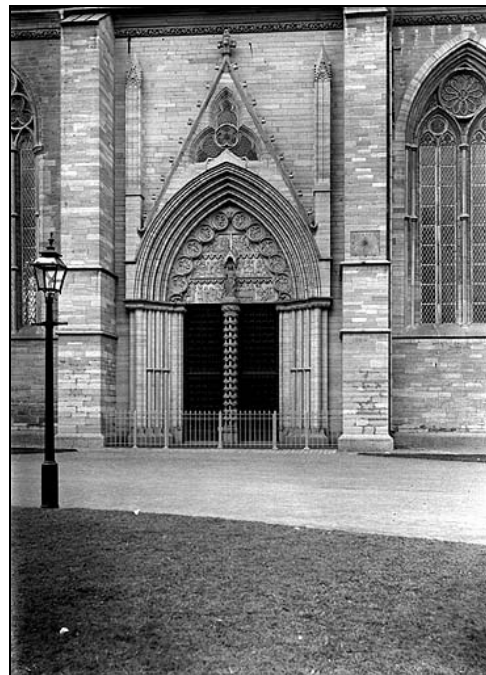
kvalitet är bevarade, många förmodligen tillverkade på platsen. Kyrkans exteriöra utseende under 1600-talet är känt bl a tack vare en teckning, utförd av tecknaren och fornforskaren Elias Brenner. Avbildningen visar kyrkan med synlig kalkstensmur, tak med två takfall, takryttare samt sakristia på södra sidan. Västfasaden var före tornutbyggnaden i mitten på 1700-talet rikt utsmyckad med bl a tre medeltida västportaler.

Under 1730- och 1740-talen försågs kyrkan med både ny orgel och predikstol. Orgeln byggdes 1733 av orgelbyggaren Johan Niclas Cahman i Stockholm med dekorationer av bildhuggaren Niclas Österbom. Orgeln placerades på en nyuppförd orgelläktare i väster. Österbom hade även uppdraget att tillverka en ny predikstol till kyrkan. Niclas Österbom (1702- 1776) var utbildad hos bildhuggaren Gabriel Beutin i Stockholm och fick burskap i Norrköping 1733. Från hans verkstad utgick en stor del av Östergötlands skulpturala konst under 1700-talet och han räknas till en av sin tids mera betydande bildhuggare. Domkyrkans predikstol levererades enbart grundmålad och de hårt ansträngda finanserna och det planerade tornbygget medförde att predikstolen först kom att målas långt senare.

År 1747 påbörjades tornbygget efter ritningar av arkitekt Carl Hårleman. Det tillfogades relativt skonsamt till den medeltida västfasaden. Tornet uppfördes av tegel och avslutades med en låg kopparklädd huv. Klockorna flyttades över från den 1623 uppförda klockstapeln, som var belägen söder om kyrkan. Tornet flankerades av sidobyggnader där bl a en ny sakristia inrättades. I slutet av 1700-talet var kyrkans tak i mycket dåligt skick och såväl valv som murar uppvisade stora brister. Kyrkan försågs med ett nytt tak 1774, som fick ett enkelt och relativt flackt fall. Problemen fortsatte dock med nya sprickbildningar och nya reparationer utfördes under ledning av stiftsbyggmästare Casper Seurling.

Linköpings domkyrka 1899 och 1895.

Under i stort sett hela 1800-talet avlöste olika restaureringsförslag och insatser varandra. Domkapitlet vände sig 1811 till Överintendentsämbetet med begäran om hjälp att ståndsätta fönster och interiör. Konduktör Jacob Wilhelm Gerss utförde ritningarna till fönster. Åtta fönster på södra sidan renoverades och försågs med gjutjärnsbågar. Det är det första kända exemplet på gjutjärnsbågar i länets kyrkor. De blir sedan under 1800-talets senare del den

dominerande fönstertypen. Det är dessutom ett av de tidigaste svenska exemplen på nygotik. Interiören omgestaltades 1812 och fick en för tiden typisk nyklassicistisk utformning med ett enkelt kors på högaltaret, vitmålad predikstol och ny sluten bänkinredning. Detta innebar att det mesta av den fasta inredningen som kontinuerligt tillkommit under närmare 300 år försvann.

I mitten av 1800-talet stod det klart att en mer genomgripande renovering var nödvändig av själva kyrkobyggnaden. Domkapitlet kontaktade professorn Carl Georg Brunius (1792-1869). Han var professor i grekiska vid Lunds universitet och även medeltidsspecialist. Han engagerade sig i ett flertal restaureringar av medeltida byggnader och kom att bli en av tidens främsta förespråkare för en medeltidsromantik. Den omfattande restaureringen av Linköpings domkyrka, som inleddes 1849 innebar bl a att samtliga murar sågs över och delvis ommurades. De medeltida portalerna nytillverkades efter originalen och fönstren gjordes om med delvis nya masverk och gjutjärnsbågar. Som byggmästare föreslog Brunius östgötabyggmästaren Abraham Nyström. Han avled dock samma år och sönerna August och Johan Robert fick förtroende att fullfölja uppdraget. Abraham Nyström (1789-1849) var tillsammans med sina söner August (1814-1886) och Johan Robert (1817-1890) storbyggmästarna i Östergötland under 1800-talet. Mellan åren 1836 och 1851 stod de för sju nybyggen av kyrkor och nio kyrkoombyggnader samt talrika uppdrag för profan bebyggelse. Den omfattande restaureringen avslutades först 1870 och då hade Brunius efterträts av arkitekten Fredrik Wilhelm Scholander. Han föreslog en förändring av Hårlemans ”vanprydande” torn, så att det bättre passade de nygotiska stilidealerna som var populära under 1800-talets senare del. Han utdömde även den nyklassicistiska inredningen från 1800-talets början. Av hans förslag till en enhetlig gotisk exteriör var det bara ombyggnaden av tornet som förverkligades. Tornets omgestaltung avslutades först 1886 och då efter ritningar av arkitekt Helgo Zettervall.

Kyrkans nuvarande exteriöra utformning med ett kopparklätt säteritak härstammar från en omfattande utvändig restaurering som utfördes under åren 1965-1967 under ledning av arkitekt Kurt von Schmalensee. Taket rekonstruerades utifrån avbildningar från 1600-talet, då kyrkan saknade torn. Några år senare tilläts han även bygga på och vrida tornspiran. Tornets nuvarande interiöra utformning tillkom vid en radikal ombyggnad 1984-1986 under ledning av arkitekten Rolf Bergh. Ombyggnaden innebar bl a att nya utrymmen tillkom genom en halv våning och att de öppna spetsbågiga partierna mot kyrkorummet försågs med dubbla glasväggar. Under 1900-talet har även omfattande arkeologiska undersökningar utförts i samband med bl a omläggning av golven och för nya underjordiska förrådsutrymmen. Ett stort dokumentationsarbete i form av uppmätningar m m har även genomförts.

Linköpings domkyrka 1895.

Avgörande betydelse för kyrkorummets nuvarande utseende har den s k Risbergska donationsfonden haft. Professor Bernhard Risberg var latinlektor i Linköping och testamenterade 1939 sin kvarlåtenskap till en fond kallad *Professor Risbergs donationsfond till Linköpings domkyrkas prydnad*. Bakgrunden till donationen var ursprungligen en stark reaktion mot uppsättandet av en altartavla, målad av norrmannen Henrik Sörensen. Fonden har möjliggjort en utsmyckning av kyrkorummet av mycket hög konstnärlig kvalitet, men också förändringar av kyrkorummet. Den senaste större förändringen utfördes under de första åren på 2000-talet. Högkorets golv förlängdes åt väster och predikstolen flyttades tillbaka sin ursprungliga placering. Högkoret försågs med nytt centralaltare och nya korbänkar, där delar av 1870-80-talets öppna bänkinredning i ek ingår.

Översiktlig exteriör beskrivning

Kyrkan är traditionellt orienterad i öst-västlig riktning. Kyrkan utgörs av en hallkyrka med marginellt utskjutande tvärskepp, kor med tre polygonala kapell i öster samt torn i väster. Byggnadsmaterialet är, med undantag av tornet som är uppfört av tegel, kalksten. Tornfasaderna är dock klädda med kalksten. Fasaderna i övrigt har blottade kalkstenkvadrar med symmetriskt placerade strävpelare och täta bomhål. De västra delarna av långhusmurarna avslutas upptill av en kraftig trekvartsstav i form av en genombruten bladranka. De östra delarna samt tvärskeppsgavlarna avslutas med en rundbågefris. Den äldsta delen av frisen tillhör det byggnadsskede som sträcker sig mellan 1230-1250. Den är dock kompletterad vid restaureringen 1849-1870. Detta gäller även taklisten med bladrankan. Den skråkantade granitsockeln tillkom också vid den omfattande restaureringen på 1800-talet, då även granitlisten i höjd med fönsteröppningarnas nederkant tillfogades. Kyrkan är täckt av ett kopparklätt sadeltak med två fall, som tillkom 1965-1967. Samtidigt försåg de två östtornen med kopparklädda överbyggnader. Tornet är kvadratisk och kröns av en hög och spetsig kopparklädd spira. Stuprör och ståndrännor är av kopparplåt. Dragjärn av olika utformning och ålder finns på olika ställen i fasaden. På västra delen av södra sidan finns ett utvändigt traptorn. Två traptorn, men med invändiga uppgångar, finns även på korets östsida.

I fasaden finns även inmurade solvisare, som är daterade 1512 respektive 1688. I kormuren finns även en inmurad vapensköld med bl a biskop Henrik Tidemannssons initialer. Årtalet 148? åsyftar sannolikt 1487, d v s det år då biskopens korbygge påbörjades. Öster om den norra portalen finns en ritsad framställning av S Katarina, som har en sekundär placering. Det gäller även skulpturen av S Petrus, som sedan mitten på 1700-talet är placerad på en strävpelare öster om den norra portalen. Den är sannolikt tillverkad av Johan Werner d ä på 1630-talet och har ursprungligen varit placerad vid västportalen. En modern skulptur tillkom på södra korväggen 1921. Den består av en bronsavgjutning av en senmedeltida träskulptur av

den heliga Birgitta, som finns i Vadstena klosterkyrka. Den är placerad i en baldakin av kalksten, utförd efter ritningar av konstnären Olle Hjortzberg.

Fönsteröppningarna är spetsbågiga med masverk av kalksten i olika utförande. Fönsterbågarna, som tillkom vid den stora renoveringen 1849-1870 är av gjutjärn med diagonalställd spröjsning och delvis färgat glas i den rikt utformade övre delen. Samtidigt tillkom solbänkarna av sten. Huvudingången är via tornet i väster. Den rikt utsmyckade portalen och portarna av ek med utskuret gallerverk härstammar från Helgo Zettervalls ombyggnad av tornet 1877-1886. Mellan västfasadens strävpelare finns ett avskiljande gjutjärnsstaket, som eventuellt kan härstamma från 1886. I tympanonfältet finns en mosaik framställande Kristus som världshärskaren, utförd 1986 av konstnären Bengt Olov Kälde. Den södra långhusportalen är kyrkans rikast utsmyckade portal. Den nyhöggs 1867-1869. Årtalet 1869 finns inhugget på basen till den västra fialen. Nord- och sydportalerna i tvärskeppets gavlar är också kopior efter de medeltida originalen, som utfördes vid restaureringen 1869-70. På södra sidan har ekportarna samma utformning med utskuret gallerverk som västportalen, medan den norra har en enklare utformning.

Översiktlig interiör beskrivning

Kyrkan är en treskeppig hallkyrka med ett högkor med omgång och tre kapell i öster.

Långhusets golv är lagt med kalkstensplattor av olika utförande och ålder samt med ett stort antal gravhällar. Väggarna har ett blottat murverk av huggen kalksten. På långhusets norra och södra innerväggar finns nedanför fönstren en i murlivet indragen blindarkad med mycket rik skulptural utsmyckning, som bl a symboliserar kampen mellan det goda och det onda. Den är tillkommen vid olika byggnadsskeden. Såväl långsidor som pelare är försedda med sittbänkar. Taket är välvt med kryssvalv, av vilka vissa har en dekorativ bemålning. I väster finns mörkbetsade portar till vapenhuset, vilka flankeras av enkeldörrar till personalutrymmen respektive sakristia. Dörrarna liksom sydportalens portar är tillkomna vid renoveringen under 1800-talets andra hälft. I långhusets sydvästra hörn finns på södra långsidan en dörr, som nu leder till ett sophanteringsrum, men som ursprungligen lett till en murtrappa till läktare och vind. Fönstren saknar innanfönster. Bänkinredningen är öppen i fyra oregelbundna kvarter. Bänkarna är placerade direkt på kalkstensgolvet och är tillverkade av ek i nygotik. De kompletteras av lösa moderna stolar, formgivna av arkitekt Kerstin Barup. Predikstolen är tillverkad 1745 av Niclas Österbom och är sedan 2004 placerad på den fjärde pelaren från väster. I väster finns en i tornet indragen orgelläktare med en liten utskjutande genombruten

gråmålad träbarriär i nygotik. Den flankeras av två mindre spetsbågiga nischer, som sedan ombyggnaden på 1980-talet är inglasade. Orgelläktaren nås via personalutrymmena i tornet. Orgeln byggdes ursprungligen 1733 av orgelbyggaren Johan Niclas Cahman i Stockholm med dekorationer av bildhuggaren Niclas Österbom. Den har försetts med nya verk, det senaste 1927 byggt av orgelbyggarfirman Setterquist & Son i Örebro.

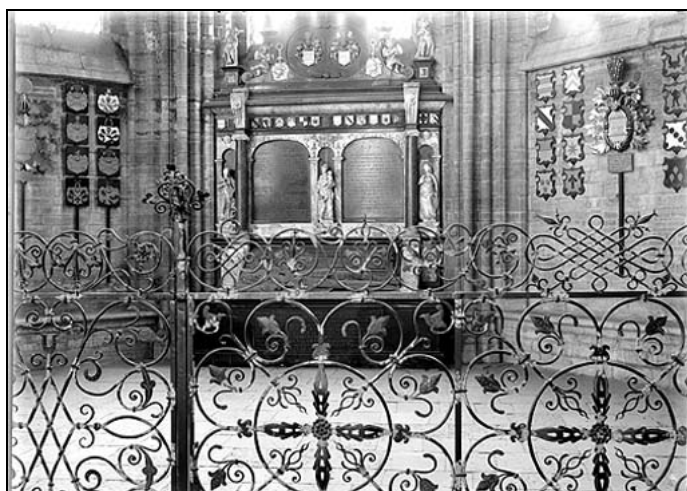
Hökgoret är sedan omgestaltningen 2000-2004 utökat åt väster. Golvet ligger två trappsteg högre än långhus och koromgång. Golvet är lagt med kalkstensplattor. Taket är välvt med stjärnvalv. Högaltaret härstammar från medeltiden och är tillverkat av kalksten. Altaruppsatsen består av tre oljemålningar, utförda 1933-1935 av den norske målaren Henrik Sörensen. Den centrala målningen framställer den triumferande Kristus. Mot väster finns även ett fristående altare av ek, nytillverkat efter ritningar av arkitekt Kerstin Barup. Koret omslutes mot söder och norr av nytillverkade korbänkar av ek med återanvända delar av 1880-talets nygotiska bänkinredning. I söder finns även en kororgel. Till korets rika utsmyckning med stensulpturer hör även de båda skulpterade sakramentshusen i sten, som är sammanbyggda med de båda högkorpelarna. Dopfunten är av brons och tillverkad under 1400-talet. Ett nytt underrede av brons tillkom 2000-2005. Vid norra och södra tvärskeppsgavlarna finns mörkbetsade dörrar. Strax öster om den södra ingången finns ett spetsbågigt kalkstensöverstycke till den igenmurade sakristiedörren. Vid den södra väggen står kyrkans gamla altartavla, målad av Marten van Heemskerck, som från 1582 till 1812 utgjorde högaltarets prydnad.

De tre kapellen i öster har stjärnvalv och golv lagda med kalkstensplattor samt gravhällar. De nedre delarna av väggarna i *det norra kapellet*, kallat Nicolauskapellet, tillhör korets första byggnadsperiod ca 1408-1420. I valvet finns årtalet 1777 målat samt Gustaf III:s

spiegelmonogram. I kapellet finns ett gravmonument över Erik Göransson (Ulfsparre) och hans hustru Beata Oxenstierna. Monumentet, som står på ursprunglig plats, har attribuerats till stenhuggaren Börje Eriksson i Bäck eller någon av bildhuggarsläkten Werner och har daterats till tiden mellan 1630 och 1650. I kapellets sydöstra vägg finns en rundbågig dörr som leder till ett traptorn.

Det östra kapellet, Mariakoret, har en indragen spetsbågig blindarkad och en medeltida piscina av kalksten i sydöst. I väggen finns en infälld minnestavla med inskrift med gotiska majuskler med betydelsen "Mäster Gierlac från Köln gjorde detta kapell". Den har sannolikt ursprungligen suttit i fasaden och flyttades in vid en renovering på 1790-talet. I valvet finns årtalet 1581 samt 1400. I öster finns ett fristående medeltida kalkstensaltare. Fönsteröppningarna är sedan 1989 försedda med dekorativa etsade glasfönster med Maria i blomsterskrud. De är tillverkade efter förslag av illustratören och glaskonstnären Lisa Bauer. Altarskåpet är tillverkat 1987 med gjutna scener ur Marias liv. Det i väster fristående altarbordet är nytillverkat 2000-2005 efter ritningar av domkyrkoarkitekt Kerstin Barup.

Det södra kapellet, Thomaskapellet, avskiljs från koromgången av ett järnsmidesgaller eller staket. Grindarna är stämplade Ed. Puls. Berlin. Valvet har en mycket rik utsmyckning med bl a vapensköldar. Vid södra väggen står ett rikt utformat gravmonument över Ture Bielke. I sydöst leder en spetsbågig järndörr till en torntrappa och i tornets bottenvåning finns den s k silverkammaren, vilken är försedd med ett stjärnvalv.

Linköpings domkyrka 1895.

Vapenhuset har i stort sett behållit sin originalinredning från tornets ombyggnad 1877-1886. Golvet är lagt med hyvlad sandsten i en cirkelform, som sannolikt hämtat formen från Carl Hårlemans vapenhus. Väggarna är putsade och ljusst målade. Det plana taket är uppbyggt av brunbetsat trä med dekorativa ramverk som bildar mönster. I norr finns en enkeldörr till sakristian och i söder till en spiraltrappa till tornet.

Sakristian är sedan tornets tillkomst i mitten av 1700-talet belägen i tornets norra del. Sakristian nyinreddes i samband med den omfattande ombyggnaden av tornet 1877-1886. Även ombyggnaden 1986 har påverkat sakristians nuvarande utseende, då bl a en öppen trappa förenade sakristian med de övre våningarna. Golvet är belagt med kalkstensplattor. Taket täcks av ett vitmålat flackt kryssvalv. I norr och söder finns spetsbågiga

fönsteröppningar med glasmålningar utförda 1986 av konstnären Pär Andersson och signerade N P RINGSTRÖM AB STOCKHOLM P.A.-86.

De övriga utrymmena i västpartiet beskrivs i detta sammanhang inte närmare.

Tornet nås via en kalkstenstrappa i de helt ombyggda utrymmena i västpartiet. I klockvåningen finns det s k "klockarebåset", som är ett sekundärt inbyggt rum, där den siste klockaren huserade. Klockaren hade "jour" vid begravningar på nya kyrkogården, då det skulle ringas i domkyrkans klockor.

Klockarebåset.

KULTURHISTORISK BEDÖMNING

Domkyrkan med domkyrkoparken utgör tillsammans med den mycket välbevarade bebyggelsen ett område med mycket höga kulturhistoriska värden, ett område som präglas av stadens administration och viktiga centrumbildning, men även på stiftets betydelse. Kyrkomiljön ingår även i område av riksintresse för kulturmiljövården. Den monumentala kyrkan med sin tydliga och höga placering utgör även ett riktmärke och en symbol för staden.

Kyrkobyggnaden

Linköpings domkyrka är ett av Sveriges förnämsta byggnadsverk från hög- och senmedeltid med influenser från framförallt England och Tyskland. Tvärskeppet och dess pelare tillhör den äldsta byggnadsperioden, d v s 1230-1250, långhusets utformning tillkom under 1300-talet och korbygget i öster utgör ett fulländat högotiskt byggnadsprojekt som avslutades i slutet av 1400-talet. Dessa delar bildar tillsammans en mycket väl sammanhållen helhet. Kyrkorummet har en sällsynt rik medeltida skulptural dekoration, utförd av stenmästare med internationell skolning och utgör med bl a sina stenhuggarmärken en ovärderlig källa till kunskap om medeltidens stenbyggarkonst. Likaså utgör de talrika gravhällarna, gravmonumenten och begravningsvapnen en ovärderlig källa till kunskap om äldre tiders religiösa bildvärld och begravningsstraditioner. Uppförandet av domkyrkan var tillsammans med Vadstena klosterkyrka de största byggnadsföretagen i Östergötland under senmedeltiden. Predikstolen tillhör ett av bildhuggaren Niclas Österboms förnämsta verk och har tillsammans med orgelns dekorationer ett stort konstnärligt och regionalt värde.

Kyrkobyggnaden präglas exteriört av i stort sett tre byggnadsskeden; den långdragna byggnadsprocessen under medeltiden, den långvariga restaureringen under 1800-talet samt takets ombyggnad på 1960-talet. Carl Gustaf Brunius omfattande restaurering av kyrkobyggnaden, som påbörjades 1849, har stora arkitektur- och restaureringshistoriska värden, då den dels visar på samtidens stilideal och dels på ett nymornat intresse att bevara de medeltida kyrkorna. Brunius var dessutom en av de tongivande restaureringsarkitekterna vid denna tid och restaureringen är att betrakta som mycket varsam för sin tid. Även hans efterföljare arkitekterna Fredrik Wilhelm Scholander och Helge Zettervall hör till de mer betydelsefulla arkitekterna vid slutet av 1800-talet.

Den fasta inredningen är tillkommen under en lång period; kalkstensaltare från medeltiden, orgelfasad och predikstol härstammar från 1700-talet, de kvarvarande delarna av den öppna bänkinredningen från 1800-talets andra hälft och fristående altare och stolar liksom korbänkar från 2000-talet. En stor del av den sentida konstnärliga utsmyckningen har möjliggjorts genom Risbergiska fonden.

Sammanfattning

- Linköpings domkyrka är ett av Sveriges förnämsta byggnadsverk från hög- och senmedeltid. Kyrkorummet har en sällsynt rik medeltida skulptural dekoration. Kyrkobyggnaden som helhet utgör ett nationellt kulturarv. Att bevara kyrkobyggnaden i sin nuvarande skepnad med den information den bär på är en viktig uppgift i arbetet med att förvalta de kulturhistoriska värdena. Kyrkorummets fasta inredning är betydelsefulla komponenter i kyrkans nuvarande helhetsgestaltning.
- C G Brunius restaurering på 1850-talet och det av Zettervall uppförda tornet i nygotik visar på de restaurerings- och stilideal som var aktuella under den här perioden.
- Domkyrkan och domkyrkoparken utgör tillsammans med de omkringliggande administrativa och kyrkliga byggnaderna en helt unik miljö med mycket stora kulturhistoriska värden. Den monumentala kyrkan med sin tydliga och höga placering utgör även ett riktmärke och en symbol för staden.

HÄNDELSELISTA

Förteckningen gör inga anspråk på att vara komplett. Den bygger enbart på nedan redovisade källor och kan i framtiden komma att revideras.

- 1100-1149 Nybyggnad – Kyrka av sten med treskeppigt långhus, korsarmar, absidkor samt torn i väster. Riven i etapper i samband med att ny kyrka uppfördes på samma plats. (BR)
- 1230-1249 Nybyggnad – Tvärskepp av kalksten, rundat kor med omgång samt tre kvadratiske kapell. (BR)
- 1250-1296 Nybyggnad – Långhus och torn av kalksten i väster. (BR)
- 1250-1296 Arkitekturbunden utsmyckning – valvkapporna försågs med figural dekor. (BR)
- 1250-1296 Fast inredning – högaltare av sten, delvis ombyggt i slutet av 1400-talet. (ÅN)
- 1251 Kröning av kung Valdemar. (MU)
- 1260 Ändring – ombyggnad, kyrkan utökades 40 alnar mot väster. (MU)
- 1300-1349 Rivet – Tornet i väster. (BR)
- 1300-1349 Nybyggnad – Sakristia på södra sidan, ny dörr togs upp från koret och tvärhusets sydportal flyttades något. (MU)
- 1300-1399 Ändring – ombyggnad, långhuset förlängdes med två travéer. (BR, MU)
- 1382 Specifika inventarier – lillklockan (Jakob) gjuten av en holländsk klockgjutare, omgjuten bl a 1778. (ÅN)
- 1400-1449 Specifika inventarier – dopfont av brons, cuppan är bevarad och kompletterad med sitt nuvarande fundament 2000-2005. (ÅN)
- 1408-1420 Nybyggnad – det nya korbygget påbörjades, men avstannade omkring 1420. (MU)
- 1416 Brand – blixten slog ner och taket skadades. (MU)
- 1480-1489 Arkitekturbunden utsmyckning, exteriör, upptill på södra tornet en inmurad stentavla med biskop Henrik Tidemannssons vapen och initialer samt årtalet 148-. (RE)
- 1487-1498 Nybyggnad – arbetena på det nya korbygget återupptogs och 1498 tycks koret varit försett med stjärnvalv. Stenhuggare Adam van Düren. (MU)
- 1489-1490 Brand – arkivet i sakristian skadades. (MU)
- 1490-1520 Ändring – ombyggnad, exteriör, taktäckning av koppar. (MU)
- 1546 Brand – stadsbrand, domkyrkotaket skadades. (BR)
- 1567 Brand – taket skadades. (BR)

- 1582-1596 Ändring – ombyggnad, de båda östtornen återuppbyggdes och västgavels stora rundfönster inmurades, fönstren försågs med nya fönsterglas. Byggmästare Verner Svensson 1572, Pehr Stenhuggare 1581. (MU)
- 1582 Specifika inventarier – altartavla målad av Maerten van Heemskerck 1540-42 för Laurentiekyrkan i Alkmaar, Holland. Den var högaltarets prydnad 1582 - 1812, nu placerad vid den södra väggen. (KiL)
- 1612 Ändring – ombyggnaden, yttertaket belades med spån. (MU)
- 1619-1629 Fast inredning – orgel, förbättrades 1715, ersattes av en ny 1733. (ÅN)
- 1623 Nybyggnad – Klockstapel söder om kyrkan. Den revs i samband med att tornet byggdes 1747-58 och klockorna överflyttades. (MU)
- 1624 Specifika inventarier – storklocka, omgjuten på 1660-tal och 1764. (ÅN)
- 1630-1639 Arkitekturbunden utsmyckning – skulptur av S Petrus, tillverkad efter förebild av en medeltida skulptur sannolikt av Johan Werner d ä. Den var före torn tillbyggnaden 1747 placerad vid västportalen, därefter inmurad i en strävpelare på norra sidan. (MU)
- 1660-1669 Ändring - specifika inventarier – storklockan från 1624 omgjuten av Petter Eliaesson Dant, omgjuten även 1764. (ÅN)
- 1693 Specifika inventarier – den tredje klockan, kallad böneklockan eller annangångsklockan gjuten av klockgjutare Michael Bader, Stockholm, omgjuten 1764 och 1914. (ÅN)
- 1700 Teknisk installation – ett urverk monterades i det södra kortornet. (ÅN)
- 1711 Specifika inventarier – näst största klockan, sedan gammalt kallad S:t Larsklockan, gjuten i sitt nuvarande skick. Elias Arenhardt, Norrköping. (ÅN)
- 1715 Ändring – fast inredning, orgeln från 1619 förbättrades av orgelbyggaren Magnus Callander. (ÅN)
- 1727 Teknisk installation – ett urverk placerades i takryttaren på långhustaket. Urmakare Zacharias Besck, Stockholm. Urverket försvann i samband med att tornet färdigställdes 1755. (ÅN)
- 1733 Fast inredning – orgeln från 1619 ersattes av en ny, byggd av orgelbyggaren Johan Niclas Cahman, Stockholm med dekorationer av bildhuggaren Niclas Österbom. Samtidigt uppfördes en orgelläktare i väster. Ersattes av en ny 1887. (ÅN)
- 1745 Fast inredning – predikstol tillverkad av bildhuggaren Niclas Österbom, Norrköping. Flyttad 1812, ommålad 1933, återflyttad 2004. (BR, ÅN)
- 1745 Ritningsförslag, tre alternativ till tornbyggnad, arkitekt Carl Hårleman. (MU)

- 1747 Rivning av den medeltida sakristian på södra sidan, byggnadsstenen användes för att mura igen sakristieportalen i tvärskeppet och eventuellt i det nya tornbygget. (MU)
- 1747-1758 Nybyggnad – Torn av tegel med sidobyggnader, avsedda som sakristia respektive konsistorierum. Västportal av brun och grön kalksten. Arkitekt Carl Hårleman, avslutas under ledning av arkitekt Carl Cronstedt. (BR)
- 1755 Rivning av östtornens överbyggnader, som åter nybyggdes 1965-67. (RE)
- 1764 Ändring – specifika inventarier – storklockan från 1624 och tredjeklockan från 1693 omgöts, Elias Fries Thoresson, Jönköping. (ÅN)
- 1774 Ändring – ombyggnad, exteriör, det höga säteritaket med spånbeläggning ersattes av ett lågt flackt sadeltak, även det spåntäckt. Ritning av byggmästare Robsahm. En strävpelare på södra sidan ersattes av en ny samt delar av sockel och taklist. (MU)
- 1774 Vård/underhåll, interiör, de västra långhusvalven reparerades. (MU)
- 1777 Vård/underhåll, interiör, det norra kapellets valv reparerades. (MU)
- 1777 Ritning till ny takstol, kontrasignerad av arkitekt C F Adelcrantz, överensstämmer med dagens takstol över långhusets fyra västra travéer. (RE)
- 1778 Ändring – specifika inventarier – lillklockan från 1300-talet omgöts i sitt nuvarande skick av Johan Åhman, Linköping. (ÅN)
- 1792 Vård/underhåll, exteriör, sydmuren och kormuren med strävpelare reparerades under ledning av stiftsbyggmästaren Casper Seurling. (MU)
- 1794-1804 Vård/underhåll, exteriör, södra fasadlivet och södra tvärskeppsgaveln ommurades delvis. (RE)
- 1811 Ändring – ombyggnad, åtta fönster på södra sidan försågs med gjutjärnskonstruktioner efter ritningar av Jacob Wilhelm Gerss. (MU)
- 1812-1813 Restaurering, interiör, den äldre inredningen avlägsnades och kyrkorummet omgestaltades enligt nyklassicismens ideal med bl a ny bänkinredning, väggarna kalkströks och delvis ny golvbeläggning, predikstolen flyttades närmare koret och förenklades samt målades med vit limfärg. (MU, RE)
- 1831 Specifika inventarier – gipsskulpturer av Johan Niclas Byström placerades som utsmyckning i högkoret, ersattes 1926-1933 av den nuvarande altartavlan. (MU)
- 1840-1849 Ändring – fast inredning, orgeln från 1733 renoverades av Pehr Zacharias Strand, Stockholm, ersattes av ett nytt verk 1887. (ÅN)
- 1844 Byggmästare Abraham Nyström fick i uppdrag att utarbeta kostnadsförslag till kyrkans iståndsättande. (MU)
- 1849-1870 Restaurering, exteriör, samtliga fasader lagades och ommurades delvis, nybyggnad av södra långhussidans och tvärskeppsgavelns strävpelare,

- rundbågefrisen samt taklisten med bladrankan kompletterades med nyhuggen dito, nyhuggning av kyrkans tre portaler, skadade poster och masverk samt 1812 års gjutfönster ersattes av nyhuggna masverk m m. Nya fönsterbågar av gjutjärn tillverkade på Finspongs bruk. Ny sockel av skråkantad granit samt ny list av granit i höjd med fönstrens underkant samt nya solbänkar. Det flacka sadeltaket från 1770-talet höjdes något och spånen ersattes av mönsterlagd skiffer, takstolen om- eller delvis nybyggdes. Ledning av Carl Georg Brunius och från 1861 arkitekt Fredrik Wilhelm Scholander. Byggmästare August och Johan Robert Nyström. (BR, MU, RE)
- 1849-1870 Restaurering, interiör, yttermurarna sammanbands med ankarstänger, 1812 års kalkstrykning avlägsnades, pelare och bågar omfogades, skadade ornamentdelar ersattes av cementdelar. Korets sakramentsskåp renoverades. Kapellen renoverades och högaltarets kolonnetter nyhögs. (MU)
- 1849-1870 Ändring – fast inredning – det medeltida högaltarets stenkaptäl och baser nyhögs delvis. (RE)
- 1851 Ritning till nordportalens kapitälband av arkitekt Per Ulrik Stenhammar. (MU)
- 1856-1857 Ändring – ombyggnad, tvärskeppets nordportal nygjordes efter det medeltida originalet. (MU)
- 1863-1864 Ändring – ombyggnad, tvärskeppets sydportal nygjordes efter det medeltida originalet. (MU)
- 1867 Ritning i naturlig storlek som avbildar tympanonfältets reliefer på långhusets sydportal. C Pettersson. (MU)
- 1867-1868 Ändring – ombyggnad, långhusets södra portal nyhögs efter det medeltida originalet. (MU)
- 1877-1886 Ändring – ombyggnad, exteriör, tornet kläddes med kalksten och försågs med en nygotisk spira, ny västportal. Arkitekt Helgo Zettervall. (BR)
- 1877-1886 Ändring – ombyggnad, interiör, nyinredning av vapenhuset i tornets bottenvåning. Nyinredning av sakristia och dopkapell i sidopartierna, deras övervåningar kryssvälvdes och ställdes i förbindelse med långhuset genom spetsiga bågöppningar med en ny läktarbarriär i nygotisk stil. Arkitekt Helgo Zettervall (MU, ÅN)
- 1885-1889 Fast inredning – ny öppen bänkinredning av ek i nygotik. (MU)
- 1886 Teknisk installation – tornur med urverk signerat Anders J T Andersson, ersattes av ett elektriskt verk 1969. (RE)
- 1887 Fast inredning – orgeln nybyggdes i tornets andra våning med bevarande av 1700-talsorgelns fasad. Orgelbyggare Carl Elfström, Ljungby, nytt verk 1929. (ÅN)
- 1888 Teknisk installation – gas till användning för belysning. (MU)
- 1894 Teknisk installation – värmeledning för lågtrycksånga. (MU)

- 1907-1909 Vård/underhåll, yttertaket skifferbeläggning förnyades. (RE)
- 1911-1916 Uppmätning av kyrkan under ledning av Sigurd Curman och Axel L Romdahl. (MU)
- 1914 Specifika inventarier – tredjeklockan från 1693 omgöts åter i Stockholm. (ÅN)
- 1915-1916 Arkeologisk utgrävning under kyrkans golv. (MU)
- 1916 Ändring – ombyggnad, interiör, delvis ny golvbeläggning. (RE)
- 1921 Arkitekturbunden utsmyckning, exteriör, på södra korkapellets fasad i sydväst uppsattes en bronskopia av en Birgittaskulptur i Vadstena klosterkyrka i en nyuppförd baldakin, den senare ritad av konstnären Olle Hjortzberg. Bronskopian gjuten av Herman Bergmans konstgjuteri. (RE, MU)
- 1929 Ändring – fast inredning, orgelverket från 1887 ersattes av ett nytt byggt av orgelbyggarfirman Setterquist & Son, Örebro. Österboms skulpturer från 1733 års orgel placerades åter på orgelfasaden och läktaren.(ÅN)
- 1931-1933 Restaurering, interiör, omläggning av golv, predikstolen från 1745 ommålades. (MU)
- 1931-1933 Specifika inventarier – dopfuntscuppan av brons från 1400-talet försågs med ny stenfot, ersattes ånyo 2000-2005. (ÅN)
- 1932 Byggnadsarkeologisk undersökning av samtliga i golvet nedlagda gravhällar med inskriptioner. Amanuens Sölve Gardell (ÖD 1932-09-01)
- 1932-1933 Teknisk installation – förslag – den befintliga gasbelysningen ersattes av elektriskt ljus. (ÖD 1932-09-01)
- 1933 Specifika inventarier – altartavla, triptyk målad av den norske konstnären Henrik Sörensen. (BR)
- 1935 Specifika inventarier – tapetsvit föreställande Skapelsen upphängd i korgången. Formgiven av Märta Afzelius och vävd i Elsa Gullbergs ateljé. (ÅN)
- 1943 Förslag till yttre restaurering av länsarkitekt K A Larsson och byggnadsingenjör D Hodin. (ÖC 1949-10-21)
- 1959-1961 Vård/underhåll, interiör, rengöring av väggar, pelare och valv, delvis ny golvbeläggning. Arkitekt Kurt von Schmalensee, Norrköping. (MU, RE)
- 1959-1961 Arkeologisk utgrävning av Bengt Cnattingius och Sune Ljungstedt. (MU)
- 1959-1961 Teknisk installation – omläggning av värmesystemet. (MU)
- 1965-1967 Ändring – ombyggnad, exteriör, långhusets yttertak omändrades till ett högt säteritak samt östtornspiror, rekonstruerade utifrån avbildningar från 1600-talet. Takstolarna om- och delvis nybyggdes. Arkitekt Kurt von Schmalensee, Norrköping. (BR)

- 1965-1967 Ändring – teknisk installation, Zettervalls urtavlor ersattes av de nuvarande samt nytt elektriskt urverk. (MU, RE)
- 1968-1969 Ändring – ombyggnad, exteriör, västtornet förändrades genom att spiran höjdes och vreds och ett nytt kopparklätt skal lades utanpå den gamla spiran. Arkitekt Kurt von Schmalensee, Norrköping. (MU)
- 1971 Specifika inventarier – kororgel, byggd av orgelbyggaren Poul för Gerhard Andersen, fasad i samarbete med arkitekt Kurt von Schmalensee. (ÅN)
- 1980-1989 Teknisk installation – innerbåge med UV-filter monterades för fönsteröppning på södra sidan för att skydda Märta Afzelius vävnad. (K)
- 1984-1986 Vård/underhåll, exteriör, vittrad kalksten på långhusets fönster byttes ut. (MU)
- 1984-1986 Ändring – ombyggnad, interiör, sakristian i nordvästra sidobyggnaden nyinreddes och dopkapellet i sydvästra sidobyggnaden omändrades till förberedelserum. Utrymmena däröver skildes från kyrkorummet genom dubbla glasväggar, en halvvåning tillkom inrymmande samtalsrum, skrudkammare och personalutrymmen. De övre glasade rummen iordningställdes för kör repetitioner respektive sammanträden och utställningar. Ommålning av bl a vapenhuset. Arkitekt Rolf Bergh, Stockholm.(MU, RE)
- 1984-1986 Teknisk installation – hiss i sydvästra hörnet. (MU)
- 1985 Arkeologisk undersökning inför byggande av underjordiskt magasin/fläktrum. ÖLM (ÖLM)
- 1985 Arkitekturbunden utsmyckning, exteriör - Västportalens tympanonfält försågs med en mosaik föreställande bl a Kristus som världshärskare. Konstnär Bengt Olof Kälde. (RE)
- 1986-1987 Arkitekturbunden utsmyckning - fönster i västfasaden samt sakristians norra sida försågs med glasmålningar. Ett nyinrett biktrum i våningen ovanför sakristian försågs med väggmålningar. Konstnär Pär Andersson. (RE, MU)
- 1987 Vård/underhåll, exteriör, vittrad kalksten på korets fönster byttes ut. (MU)
- 1987 Specifika inventarier – altarskåp med gjutna scener i brons, placerat i östra kapellet. Konstnär Sven Lundqvist. (GL)
- 1988 Arkitekturbunden utsmyckning - det s k Elisabetrummet försågs med glasmålning föreställande Elisabet. Konstnär Britta Reich – Eriksson. (GL)
- 1998 Arkitekturbunden utsmyckning – graverade glas i korfönstren föreställande Maria. Konstnär Lisa Bauer. (GL)
- 1999 Teknisk installation – sprinkleranläggning. (K)
- 2002 Arkeologiska utgrävningar på sydvästra hörnet för utökade underjordiska förråd. UV-ÖST

- 2000-2005 Ändring – ombyggnad, interiör, nya underjordiska förvaringsutrymmen omgestaltning av koret, predikstolen flyttades, nya korbänkar, stora delar av det sena 1800-talets bänkinredning borttogs, om- och nyläggning av golven, konservering av bl a begravningsvapen m m . Arkitekt Kerstin Barup, Simrishamn
- 2000-2005 Fast inredning – nytt centralaltare av ek med förgyllningar samt kalkstensskiva. Dopfontscuppan av brons från 1400-talet försågs med nytt underrede. Arkitekt Kerstin Barup, Simrishamn. (GL)
- 2000-2005 Teknisk installation
- 2005 Kulturhistorisk inventering av kyrkan och kyrkomiljön, utförd av Östergötlands länsmuseum på uppdrag av Linköpings stift.

KÄLLOR

- ATA – Antikvarisk-topografiskt arkiv, Riksantikvarieämbetet
- BR – Bebyggelseregistret - kulturhistorisk bebyggelseinformation, Riksantikvarieämbetet; www.bebyggelseregistret.raa.se
- GL – Lindqvist, Gunnar, Förskönande av Linköpings domkyrka, Linköping 2005.
- K - Kyrkan
- KiL – Eckerdal, Anders m.fl., Katedralen i Linköping, Linköping 2001.
- MU – Ullén, Marian, Linköpings domkyrka, I. Kyrkobyggnaden, Uppsala 1987.
- RE – Edenheim, Ralph, Linköpings domkyrka, I. Kyrkobyggnaden, Uppsala 1987.
- ÅN – Nisbeth, Åke & Estham, Inger, Linköpings domkyrka. Inredning och inventarier, Borås 2001.
- ÖC – Östgöta Correspondenten
- ÖD – Östergötlands Dagblad
- ÖLM – Östergötlands länsmuseums topografiska arkiv

ÖVRIGT

Aktuella skyddsformer

Kyrkan och domkyrkoparken är skyddade enligt Lagen om kulturminnen 4 kap. Kyrkomiljön ingår i område av riksintresse för kulturmiljövården, Linköping [E32]. Linköping, K113, är utvärderad som kulturhistorisk värdefull miljö i kulturminnesprogrammet för Östergötland, utgivet av länsstyrelsen i Östergötlands län 1983.

Källor

- Bebyggelseregistret - kulturhistorisk bebyggelseinformation, Riksantikvarieämbetet; www.bebyggelseregistret.raa.se
- Cinthio, Erik, m fl, (red.), Linköpings domkyrka II Planscher, Sveriges kyrkor, Uppsala 1986.
- Eckerdal, Anders m.fl., Katedralen i Linköping, Linköping 2001.
- Elfström, Gunnar, 116 hus i Linköping, Trelleborg 2001.
- Lindqvist, Gunnar, Förskönande av Linköpings domkyrka, Linköping 2005.
- Nisbeth, Åke & Estham, Inger, Linköpings domkyrka. Inredning och inventarier, Borås 2001.
- Ullén, Marian, Linköpings domkyrka, I. Kyrkobyggnaden, Uppsala 1987.
- Östergötland, landskapets kyrkor. Red. Ingrid Sjöström och Marian Ullén. Forskningsprojektet Sockenkyrkorna. Kulturarv och bebyggelsehistoria.

Riksantikvarieämbetet 2004.
Östergötlands läns museums arkiv

Kartor

Häradsekonomisk karta 1868-1877, Linköping
Ekonomisk karta, 1948 och 1983, blad 8F 5h Linköping

Sammanställt av Östergötlands läns museum i maj 2005. Den kulturhistoriska bedömningen har utförts i samverkan med Länsstyrelsen i Östergötland.